

INFORMACJA O PROJEKTACH

SAMOOCENA ZESPOŁÓW I POMYSŁY DOBRYCH PRAKTYK

Projekty realizowane przez zespoły studentów w ramach „Stypendium im. Lesława A. Pagi – IV edycja” (2014/2015) były dość różnorodne, zarówno jeśli chodzi o formę (prawne vademecum dla przedsiębiorców, praca badawcza, konferencje naukowe, warsztaty, konkurs dla uczniów szkół średnich), jak i zakres tematyczny obejmujący zagadnienia związane z szeroko rozumianym rynkiem kapitałowym. Po zakończeniu realizacji projektów zespoły dokonały ich oceny. Poniżej przedstawiamy zbiorczą analizę tej samooceny.

Wszystkie zespoły stwierdziły, że wybrana przez nie forma działań edukacyjnych była odpowiednia dla realizacji celu projektu. Organizatorzy „IV Krakowskiej Konferencji Matematyki Finansowej” wskazali, że przyjęty przez nich podział programu Konferencji na bloki tematyczne ułatwił uczestnikom znalezienie zagadnień szczególnie dla nich interesujących; warsztaty umożliwiły zdobycie umiejętności praktycznych. Optymalny okazał się także czas trwania konferencji (trzy dni) pozwalający na szeroką prezentację zagadnień związanych z matematycznym ujęciem ryzyka w obszarze finansowym i energetycznym, co stanowiło temat tegorocznej konferencji.

Podobne obserwacje mieli realizatorzy projektu „Polskie Forum Arbitrażu”. Różnorodność wydarzeń składających się na Forum: konferencja, ogólnopolskie warsztaty, debata, konkurs, przyczyniła się do wszechstronnego przedstawienia alternatywnych sposobów rozstrzygnięcia sporów i spotkała się z pozytywną oceną uczestników, a byli wśród nich zarówno studenci, jak i pracownicy naukowcy uczelni wyższych.

Program projektu „Regional Training Course on Startups and Investing” przewidywał wykłady zapoznające z danym zagadnieniem (np. podstawy inwestowania na giełdzie, czym jest przedsiębiorczość i jak ją w sobie rozwijać, sposoby finansowania działalności gospodarczej). Następnie uczestnicy ugruntowywali wiedzę podczas warsztatów, gry miejskiej czy gry planszowej „Cashflow 101” oraz biorąc udział w dyskusjach stanowiących jeden z elementów programu. Organizatorzy podkreślili, że dzięki tak zróżnicowanej formie działań edukacyjnych uczestnicy nie skarżyli się na zmęczenie zajęciami. Pozytywny wpływ na realizację celów projektu miał też fakt, że uczestnicy podczas całego projektu przebywali w swoim gronie, co pozwoliło im na lepsze wzajemne poznanie, a to z kolei zaprocentowało większą otwartością podczas zajęć. Chociaż w opinii organizatorów forma działań edukacyjnych była odpowiednia, to jak sami przyznają, program okazał się zbyt intensywny. Każdego dnia na ostatnich zajęciach odnotowywano zmniejszenie aktywności uczestników.

Celem projektu „Matematyka na giełdzie” było przekazanie wiedzy na temat rynku kapitałowego podczas warsztatów przeprowadzonych w specjalistycznej pracowni informatycznej - praktyczny charakter warsztatów pozwolił na realizację złożonego celu. Także organizatorzy „High School Business Challenge” ocenili, że przyjęta formuła była odpowiednia dla przyjętego celu projektu. Organizatorzy opracowując założenia konkursu (była to pierwsza edycja projektu), który premiowałby praktyczne umiejętności, zdolność do pracy w zespole, ale i samodzielność, oparli go na formule *casestudy*, zmuszającej do analizy i selekcji informacji, podziału zadań i zdobywania wiedzy.

Działania edukacyjne w projekcie „INDEX the Investment Challenge” polegały na zdobywaniu doświadczenia i poszerzaniu we własnym zakresie aktualnej wiedzy na temat rynku kapitałowego. Dzięki udostępnieniu studentom uczestniczącym w projekcie

platformy inwestycyjnej, takiej samej z jakiej korzystają inwestorzy na giełdzie, umożliwiono im dokonywanie transakcji w czasie rzeczywistym i w oparciu o prawdziwe notowania giełdowe. Uczestnicy wybierali spółki opierając swoje decyzje inwestycyjne na analizie technicznej, tak jak się to dzieje na prawdziwej giełdzie.

Realizatorzy projektu „CATALYSATOR - jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” analizując doświadczenia związane z jego realizacją uznali, że forma projektu była adekwatna do postawionych celów. Zarówno poruszane tematy, jak i forma ich prezentacji (konferencja połączona z giełdą kooperacyjną oraz publikacja) zainteresowały wszystkie grupy odbiorców, tj. przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, praktyków rynku kapitałowego, przedstawiciele świata nauki oraz studentów. Publikacja omawiająca w sposób kompleksowy problematykę związaną z wykorzystaniem przez jednostki samorządu terytorialnego instrumentów rynku kapitałowego do pozyskiwania kapitału, stała się wyrazem badawczej refleksji nad tą problematyką.

W przypadku projektu „Prawne Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” pierwotnie założona forma działań edukacyjnych uległa pewnej modyfikacji. Organizatorzy, w wyniku przeprowadzonych wywiadów, konsultacji, rozmów i spotkań z ekspertami i interesariuszami projektu, doszli do wniosku, że publikacja Vademecum jedynie w formie tradycyjnej (drukowanej) nie spełni oczekiwań odbiorców. Dlatego podjęli decyzję, żeby większy nacisk położyć na rozbudowę strony internetowej projektu i promocję publikacji za pośrednictwem internetu. Nie zrezygnowano natomiast z organizacji konferencji prezentujących projekt. To przesunięcie akcentów dobrze przysłużyło się realizacji celów projektu.

Projekt „V4Lab” obejmował działania, które nie były stricte edukacyjne, opierały się bowiem na znacznym komponencie badawczym. Jednak różnorodna forma, w jakiej zostały przedstawione wyniki badań, ma duży walor edukacyjny. Jest przystępna zarówno dla osób, które nie posiadających szerokiej wiedzy na temat ekonomii i statystyki (interaktywna aplikacja z infografikami), jak i dla osób, które się tymi zagadnieniami interesują (pełna wersja tekstowa raportu i zbiory danych zamieszczone na stronie projektu). Jednocześnie strona internetowa projektu oraz strona w serwisie Facebook pozwala na dotarcie do licznych odbiorców, a trzy wersje językowe raportu (poza językiem czeskim i polskim jest on dostępny po angielsku) sprawiają, że liczba jego potencjalnych odbiorców jest bardzo duża. Organizatorzy projektu „Kwartalnik Finansowy Profit Journal”, który był już jego trzynastą edycją, nie mają wątpliwości co do adekwatności wybranej formuły dla skutecznej realizacji założonych celów – jej potwierdzeniem jest chociażby grono odbiorców Kwartalnika (nakład 6 tys. egzemplarzy dystrybuowanych głównie w środowisku akademickim).

Trafny wybór formy działań edukacyjnych sprawił, że projekty spotkały się z pozytywną oceną ostatecznych odbiorców, którzy wysoko oceniali przede wszystkim poziom merytoryczny projektów. Organizatorzy „Polskiego Forum Arbitrażu” zebrali bardzo dużo pochlebnych opinii na temat projektu, i to zarówno od uczestników, jak i osób zaangażowanych w przedsięwzięcie na innych płaszczyznach (np. od kół naukowych i samorządów studenckich). Do plusów przedsięwzięcia zaliczono m.in. kompetencje wykładowców, prowadzących warsztaty, oraz innych osób uczestniczących w projekcie na płaszczyźnie merytorycznej, wysoki poziom realizacji poszczególnych części wydarzenia, zwłaszcza warsztatów na uczelniach wyższych (np. sprawne zapisy, spójna kampania promocyjna i marketingowa, bardzo szybki *feedback* ze strony organizatorów). Mankamentem był brak możliwości zapewnienia wszystkim chętnym udziału w

poszczególnych częściach projektu, zwłaszcza w Akademii (warsztatach) – organizatorzy nie przewidzieli tak wielkiego zainteresowania np. w Krakowie w warsztatach uczestniczyło około 150 osób (tyle pomieściła sala), natomiast napłynęło blisko 350 zgłoszeń.

Poziom merytoryczny zyskał wysoką ocenę także uczestników projektu „Regional Training Course on Startups and Investing”. Docenili oni także organizację: warunki w ośrodkach, gdzie zorganizowane były szkolenia, zaangażowanie i życzliwy stosunek organizatorów do uczestników. Równocześnie wskazywali na problemy z porozumieniem się z organizatorami w okresie przygotowań do uruchomienia projektu. W opinii organizatorów związane było to z faktem, że termin rekrutacji pokrywał się z sesją egzaminacyjną i okresem zwiększonej liczby obowiązków na uczelni.

Uczestnicy „IV Krakowskiej Konferencji Matematyki Finansowej” docenili, że udział w konferencji umożliwił im poszerzenie wiedzy oraz poznanie osób o podobnych zainteresowaniach. Odbiorcom projektu bardzo spodobała się forma Konferencji, łącząca świat nauki i biznesu. Organizatorzy zebrali także pozytywne komentarze na temat logistycznej strony projektu. Uczestnicy projektu „INDEX the Investment Challenge” ocenili go jako atrakcyjny i poszerzający wiedzę merytoryczną w dziedzinie rynku kapitałowego. Zastrzeżenia odbiorców dotyczyły jedynie procesu rejestracji i zakładania kont na platformie – ich zdaniem trwał zbyt długo, co sprawiło, że nie wszystkie konta zostały otwarte terminowo (w ciągu 24 godzin od zarejestrowania się). Uczestnicy konkursu „High School Business Challenge” doceniali przede wszystkim jego formułę opartą na *casestudy* i dobór zagadnień merytorycznych, których dotyczyły. Zdecydowana większość uczestników uznała, że konkursu zachęca do pogłębiania wiedzy z dziedziny ekonomii, ale też ułatwia zdobycie cennych umiejętności praktycznych, co wyróżnia to przedsięwzięcie spośród podobnych projektów realizowanych w Polsce. Po stronie negatywów wymieniono formułę warsztatów dla uczestników konkursu: powinna być bardziej spójna, a zagadnienia w większym stopniu powinny dotyczyć kwestii praktycznych.

W projekcie „Catalysator - jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” uczestnicy również pozytywnie ocenili jego wartość merytoryczną i dydaktyczną oraz innowacyjne podejście do tematu. Wysoko ocenili program wydarzenia, dobór panelistów, dostępność ekspertów w trakcie giełdy kooperacyjnej. Uczestnicy wyrazili pochlebne opinie na temat organizacji wydarzenia. Zastrzeżenia budziło skomasowanie dużej liczby tematów, które zaprezentowano podczas jednego dnia konferencyjnego, co powodowało konieczność skracania dyskusji, zarówno podczas paneli, jak i w trakcie przerw.

Zdecydowana większość uczestników projektu „Matematyka na giełdzie” wysoko oceniła program warsztatów, fachowość trenerów oraz świetną atmosferę. Najwyższe uznanie zyskał praktyczny charakter warsztatów. Blisko 90% uczestników projektu oceniło, że nauczyło się czegoś nowego na temat inwestycji na rynku kapitałowym, a otrzymana wiedza i umiejętności w dużym stopniu zostaną wykorzystywane do lepszego zrozumienia procesów związanych z podejmowaniem decyzji inwestycyjnych. Odbiorcy projektu zaproponowali też tematy, które chcieliby omówić w kolejnej edycji warsztatów. Uczestnicy zgłosili tylko jedno zastrzeżenie: na realizację wydarzenia przewidziano zbyt małą liczbę godzin.

Projekt „Kwartalnik Profit Journal” został odebrany bardzo pozytywnie, zdecydowana większość czytelników wysoko ocenia treści merytoryczne przekazywane w kwartalniku. Organizatorzy podkreślili, że odbiorcy ich projektu są aktywnymi czytelnikami; zgłosili wiele sugestii co do tematyki kolejnych numerów (np. kryzys w Grecji, giełda chińska, polityka finansowa na Węgrzech, sektor dystrybucji IT, infrastruktura, polska giełda,

prywatyzacja w Polsce). Zgłaszane zastrzeżenia dotyczyły elektronicznej wersji pisma, która była niekompatybilna do niektórych czytników.

Adresaci projektu „Prawne Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” wysoko ocenili strukturę, przystępność i praktyczność „Vademecum”, a przede wszystkim jego wartość merytoryczną. Głównym zarzutem, jaki pojawiał się wobec projektu, był brak omówienia pewnych zagadnień. Organizatorzy, zmotywowani tymi uwagami, podjęli prace nad rozszerzeniem „Vademecum” m.in. o zagadnienia podatkowe, a także związane z zamówieniami publicznymi i własnością przemysłową.

Specyfika projektu „V4Lab” (badania w środowisku studenckim zakończone publikacją raportu) sprawiła, że poznanie pełnej oceny przez odbiorców nie było możliwe natychmiast po zakończeniu projektu. Jednak duża liczba wejść na stronę internetową projektu świadczy o tym, że przedmiot badań jest istotny, a forma, w jakiej przedstawiono ich rezultaty, atrakcyjna.

Zdaniem organizatorów spośród korzyści jakie odnieśli uczestnicy projektów najważniejsze było poszerzenie wiedzy. Organizatorzy projektu „Kwartalnik Profit Journal” stwierdzają wprost, że czytelnicy kwartalnika zwiększają wiedzę nie tylko z zakresu ekonomii, ale również gospodarki wiedzę ogólną. Wzrost wiedzy z obszaru rynku kapitałowego, zasad dotyczących inwestowania oraz matematyki finansowej to najważniejsze korzyści odniesione przez uczestników projektu „Matematyka na giełdzie”. Istotna była też możliwość wykorzystania profesjonalnych narzędzi i sprzętu dla zdobycia praktycznych umiejętności związanych z tematyką projektu tj. inwestowanie na giełdzie. Uczestnicy „IV Krakowskiej Konferencji Matematyki Finansowej”, dzięki wykładom ekspertów rynkowych i naukowców, zyskali szerokie spojrzenie na zagadnienie zarządzania ryzykiem. Udział w warsztatach pozwolił odbiorcom projektu na zdobycie umiejętności praktycznych, a uczestnictwo w konkursie studenckich referatów i konkursie Case Study EY dało możliwość samorozwoju. Dla uczestników „Polskiego Forum Arbitrażu” najważniejszymi korzyściami był, zdaniem organizatorów, dostęp do wiedzy o ADR (Alternative Disputes Resolution – Alternatywne Metody Rozstrzygania Sporów), co ze względu na brak specjalistów z tej dziedziny jest utrudnione, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach. Projekt pozwolił na uczestnictwo w zajęciach, których nie przewiduje program studiów oraz przyczynił się do rozwoju środowiskowego networkingu. Na ten aspekt zwracali też uwagę organizatorzy projektu „Regional Training Course on Startups and Investing”. Jego uczestnicy nie tylko poszerzyli wiedzę m.in. z zakresu inteligencji finansowej, inwestowania na rynku kapitałowym oraz przedsiębiorczości i rozwinęli umiejętności związane z prowadzeniem firmy. Szkolenie dodało im odwagi i zainspirowało do rozważania możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Poza wartościami edukacyjnymi projekt dał też uczestnikom okazję poznania rówieśników z całej Europy (uczestniczyli w nim przedstawiciele z 11 krajów).

Zdaniem organizatorów „High School Business Challenge” największą wartością dla jego uczestników jest zdobyta przez nich wiedza i zbudowanie motywacji do dalszej nauki. Projekt pokazał, że ciężka praca i kreatywność dają wymierne korzyści. Wczesne zetknięcie się z formułą *casestudy* daje znacznie lepszy start na studiach, nie tylko na kierunkach ekonomicznych i biznesowych. Umiejętności takie jak praca w grupie, działanie w warunkach stresu czy kompetencje analityczne są kluczowe przy realizacji projektów podczas studiów czy w pracy zawodowej. Organizatorzy są przekonani, że konkurs stanowi bardzo cenne doświadczenie w kontekście nabywania tych właśnie umiejętności.

Na korzyści dla uczestników wynikające z udziału w projekcie podobnie patrzą organizatorzy „INDEX the Investment Challenge”. W ich opinii oprócz zdobywania doświadczenia, poszerzania wiedzy w zakresie rynku kapitałowego ważny był element rywalizacji: odbiorcy projektu mieli możliwość zdobycia cennych nagród.

Na praktyczne korzyści płynące z udziału w ich projektach zwrócili uwagę organizatorzy „Prawnego Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” i „Catalysator- jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym”. W pierwszym przypadku dostarczono przedsiębiorcom wiedzy prawniczej przydatnej w prowadzeniu działalności, m.in. jakie obowiązki prawne będą na nich ciążyć po założeniu działalności i jak ją zamknąć. Dzięki projektowi „Catalysator...” uczestnicy uzyskali szereg cennych informacji na ważny i aktualny temat możliwości jakie daje jednostkom samorządu terytorialnego obecność na rynku kapitałowym. Problematyka ta została w sposób kompleksowy omówiona zarówno w ramach konferencji naukowej, jak i w publikacji. Największą korzyścią dla odbiorców projektu była możliwość uczestniczenia w wydarzeniu łączącym tematykę rynków kapitałowych z problematyką finansów jednostek samorządów terytorialnych. Z wiedzy organizatorów wynika, że zwykle osobno poruszane są zagadnienia związane z rynkami kapitałowymi i osobno z finansami jednostek samorządu terytorialnego. Kolejną korzyścią odniesioną przez odbiorców projektu była możliwość spotkania z potencjalnymi partnerami biznesowymi. Zaproszenie do udziału w wydarzeniu skierowano bowiem do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, studentów i przedstawicieli instytucji bankowych, co ułatwiło dialog i znalezienie najkorzystniejszych rozwiązań w kontekście wchodzenia jednostek samorządu terytorialnego na rynki kapitałowe.

Jako główny czynnik wpływający na atrakcyjność projektów ich realizatorzy wskazali pionierski/innowacyjny sposób przekazania wiedzy (70% wskazań). W dalszej kolejności przekazanie wiedzy niedostępnej w innych źródłach (50%), dokonanie przeglądu dorobku z danej dziedziny (40%) oraz stworzenie możliwości integracji środowiska studenckich kół naukowych i analizę zagadnień w niewielkim stopniu zbadanych w literaturze (po 30%).

Innymi wymienianymi czynnikami były: po raz pierwszy podejmowana przez organizatorów tematyka, wysoka, dzięki prelegentom, jakość prowadzonych szkoleń i zróżnicowane formy przekazywania wiedzy („Regional Training Course on Startups and Investing”). Wskazywano też na takie czynniki wpływające na atrakcyjność projektu jak możliwość zdobycia doświadczenia w inwestowaniu („INDEX the Investment Challenge”) czy atrakcyjna formuła pozwalająca na samodzielność działania i doskonalenie umiejętności pracy w grupie przy równoczesnej możliwości korzystania z pomocy ekspertów i niestandardowych źródeł wiedzy („High School Business Challenge”). Do czynników przyczyniających się do wzrostu atrakcyjności projektów organizatorzy zaliczyli też udział w pracach jury konkursu dyrektorów renomowanych przedsiębiorstw i instytucji finansowych oraz możliwość zdobycia przez uczestników nagród i upominków.

Warto przy tym zauważyć, że żaden zespół nie odnotował znaczących problemów, które mogłyby mieć wpływ na obniżenie atrakcyjności projektów. Zgodnie z deklaracjami organizatorów wszystkie problemy rozwiązywano w taki sposób, żeby projekt nie stracił na wartości. Co prawda trudności te zwiększały ilość pracy, jaką musieli wykonać organizatorzy, nie odbiły się natomiast na komforcie uczestników. Chociaż, jak stwierdzili członkowie jednego z zespołów, skrzydła tego typu projektom podcina nadmierna biurokracja: zamiast skupić się w 100% na projekcie i kontaktach z uczestnikami, organizatorzy musieli dostarczać każdemu z partnerów liczne raporty i analizy.

Organizatorzy projektu „Catalysator- jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” przyznali, że konieczność skonsolidowania wydarzeń, czyli połączenie konferencji z giełdą kooperacyjną, warsztatami praktycznymi i sesją młodych naukowców w jednodniowym programie mogła wpłynąć na obniżenie atrakcyjności projektu ze względu na bardzo duże nasycenie treściami merytorycznymi przekazywanymi w ciągu jednego dnia. Dla uczestników projektu „INDEX the Investment Challenge” pewien problem stanowiła niezbyt sprawna rejestracja kont inwestycyjnych; po: dwóch dniach kwestia została pomyślnie rozwiązana tj. wszyscy chętni zostali do konkursu zarejestrowani.

W ocenie zespołów zrealizowane projekty były nie tylko atrakcyjne, ale także przydatne dla ostatecznych odbiorców. Zespół realizujący projekt „V4Lab” ocenił, że projekt okazał się przydatny dla odbiorców, ponieważ stanowi istotny punkt odniesienia dla instytucji edukacyjnych oraz dla indywidualnych badaczy. Prezentuje w przystępny sposób tematykę związaną z wiedzą finansową oraz zarysowuje zagadnienia wokół tej problematyki i poglądów na rolę państwa w gospodarce. Dodatkowym udogodnieniem jest udostępnienie danych w formie pełnego pakietu do analiz (co może być przydatne dla profesjonalistów) oraz interaktywnej aplikacji z wykresami (co może być bardziej użyteczne dla osób, które zawodowo nie zajmują się tą tematyką). O przydatności projektu świadczą też takie elementy jak: analiza danych dostępnych w różnych źródłach i podsumowanie dotychczasowego dorobku w zakresie badań nad wiedzą finansową, zebranie i analiza danych na temat wiedzy finansowej i poglądów na gospodarkę w odniesieniu do różnych grup studentów, której nikt wcześniej nie przeprowadzał. Projekt popularyzuje tę tematykę na poziomie międzynarodowym – raport jest dostępny w trzech wersjach językowych (po polsku, czesku i angielsku), co znacząco wpływa na zwiększenie liczby jego potencjalnych odbiorców i zarazem promuje dorobek polskich badaczy, cytowanych w tekście. Nie bez znaczenia jest także atrakcyjna i interaktywna forma prezentacji treści (wersja elektroniczna, zbiory danych, interaktywna aplikacja).

Autorzy projektu „Prawne Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” wyrazili przekonanie, poparte informacjami uzyskanymi od użytkowników, że skorzystanie z „Vademecum” ułatwiło wielu z nich podjęcie decyzji o założeniu własnej działalności gospodarczej. Często pomysły biznesowe nie są realizowane ze względu na obawy przed kontaktami z administracją i koniecznością poruszania się w gąszczu przepisów prawnych. Wielu osobom „Vademecum” uzmysłowiło, że proces otwierania działalności gospodarczej nie jest aż tak trudny jak się wydaje. O przydatności projektu świadczy jego praktyczność – wyjaśnia konkretne problemy prawne pojawiające się przy zakładaniu własnej działalności. W odróżnieniu od większości podręczników wyjaśniających jak napisać biznesplan i skąd pozyskać kredyt, „Vademecum” tłumaczy jak wypełnić formularze przy rejestracji spółki, gdzie szukać regulacji prawnych itp. „Vademecum” napisane jest jasnym i prostym językiem, przez młodych autorów - zespół projektowy tworzyli studenci i doktoranci, którzy sami wielokrotnie zakładali (czy to w praktyce prawniczej, czy w ramach eksperymentu prawniczego) spółki różnego rodzaju. „Vademecum” jest więc efektem nie tylko *researchu* teoretycznego, ale też wiedzy zaczerpniętej z praktyki. O przydatności projektu świadczy niewątpliwie jego wysoka wartość merytoryczna. Powstawał przy współpracy z wieloma środowiskami: przedsiębiorców, studentów, prawników, finansistów oraz urzędników, ukazuje więc rozwiązania z różnych perspektyw, a każdy rozdział był konsultowany przez ekspertów w danej dziedzinie.

Projekt „Kwartalnik Profit Journal” jest realizowany od kilku lat i jego przydatność dla odbiorców ostatecznych została po raz kolejny potwierdzona. Zawartość merytoryczna artykułów zamieszczanych na łamach „Kwartalnika” jest inspiracją dla prac naukowych - na ich podstawie powstały dwie prace licencjackie dotyczące rozwoju gospodarczego w ostatnim dwudziestoleciu. Artykuły publikowane w „Profit Journal” są często zalecane studentom przez wykładowców uczelni ekonomicznych jako obowiązkowa lektura. Na przydatność projektu wpływ ma także interesujący sposób przekazywania wiedzy oraz duża dostępność periodyku.

W opinii realizatorów projektu „Polskie Forum Arbitrażu” jego przydatność dla odbiorców polegała przede wszystkim na zaprezentowaniu wiedzy z zakresu ADR - wiele osób po raz pierwszy zetknęło się z tym zagadnieniem, co sprawia, że otrzymali szansę rozwoju ścieżki kariery w tym obszarze. Twórcy projektu wskazali też, że m.in. Ministerstwo Gospodarki, przygotowujące założenia i projekty ustaw o ADR, podejmuje działania zmierzające do popularyzacji tych zagadnień. Biorąc pod uwagę, że na uczelniach nie są prowadzone zajęcia poświęcone ADR, możliwość uczestnictwa w projekcie i tym samym przyswojenia podstawowej wiedzy z tego zakresu, stanowiło ważną przesłankę świadcząca o przydatności projektu. Przydatności projektu dowiodło też wypracowanie podczas Debaty PFA rekomendacji w sprawie definicji stałej instytucji arbitrażowej. W ostatnich latach brakowało dyskusji na ten temat gdy tymczasem powstawały sądy arbitrażowe o różnych formach prawnych, co przyczyniało się do występowania różnego rodzaju patologii, np. sądy arbitrażowe przy kancelariach prawniczych. Bardzo duże zainteresowanie projektem to kolejny dowód jego przydatności doskonałego wpisania się w potrzeby edukacyjne osób młodych, zwłaszcza studentów uczelni prawniczych.

Realizatorzy projektu „Catalysator- jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” wskazali, że wiedza, jaką uzyskali odbiorcy projektu ma ogromny potencjał praktyczny: pozwoliła na ukazanie barier utrudniających jednostkom samorządu terytorialnego pozyskiwanie środków na rynku kapitałowym, ale też na zidentyfikowanie ich uprzedzeń i niedostatków wiedzy, w zakresie wykorzystywania przez nie instrumentów oferowanych przez rynki kapitałowe. Dane i informacje prezentowane zarówno podczas konferencji, jak i w publikacji wykorzystane zostaną na rzecz zwiększania aktywności przedstawicieli jednostek samorządów terytorialnych do korzystania z instrumentów rynku kapitałowego. O przydatności projektu zdaniem realizatorów świadczy jego aktualna i ważna tematyka, rzetelne ujęcie teoretyczne wynikające z naukowej analizy oraz możliwości zastosowania w praktyce wiedzy zdobytej dzięki uczestniczeniu w projekcie.

Realizatorzy projektu „High School Business Challenge” dostrzegają kilka elementów świadczących o jego przydatności. Projekt pozwala na zdobycie cennych umiejętności miękkich – między innymi pracy w grupie, samodzielności, działania w warunkach stresu. Projekt motywuje zarazem do poszerzenia wiedzy w zakresie finansów, analizy finansowej, podstaw ekonomii i wiedzy o gospodarce. Udział w projekcie może zachęcać do podjęcia studiów na kierunkach ekonomicznych, równocześnie osvajając uczniów z metodami pracy, z którymi zetkną się jako studenci. Otwiera również możliwości budowania ścieżki przyszłej kariery zawodowej (firma Deloitte współpracująca z organizatorami przy innym projekcie była zainteresowana przedstawieniem swojego programu praktyk najlepszym uczestnikom „High School Business Challenge”). Uczestnicy konkursu będą mogli wykorzystać swoje doświadczenia z udziału w projekcie podczas studiów (zapoznanie się z formułą *casestudy*, umiejętności twarde i miękkie, znajomość zagadnień związanych z finansami, analizą

finansową, ekonomią, przedsiębiorczością) i przy realizacji prac projektowych (nabycie umiejętności między innymi pracy w grupie, pracy w warunkach stresu).

Podstawowym elementem świadczącym o przydatność projektu „INDEX the Investment Challenge” jest jego praktyczność. Dzięki dostępowi do platformy demo odbiorcy projektu mieli okazję do wypróbowania swoich umiejętności w inwestowaniu w warunkach odzwierciedlających realia giełdowe. Umiejętności zdobyte w czasie konkursu mogą wykorzystać inwestując na rzeczywistej platformie inwestycyjnej. W opinii realizatorów projekt był przydatny dla uczestników, gdyż pozwalał na zdobycie doświadczenia na giełdzie, poszerzenie wiedzy o rynku kapitałowym, a dzięki nagrodom (kursy maklera papierów wartościowych i doradcy inwestycyjnego, staże itp.) na zwiększenie możliwości rozwoju naukowego.

Przydatność realizowanego przez siebie projektu wysoko ocenił zespół „Regional Training Course on Startups and Investing”. Uczestnicy projektu poznali pojęcie inteligencji finansowej, dzięki czemu mają większą wiedzę o tym, jak zarządzać swoimi pieniędzmi, dowiedzieli się jak rozpocząć inwestowanie na giełdzie, jakie umiejętności i nawyki rozwijać, aby móc prowadzić skutecznie własną działalność, zdobyli też umiejętności, które przydają się nie tylko podczas gry na giełdzie czy w prowadzeniu firmy, np. umiejętności leaderskie, sprzedażowe czy marketingowe. Dzięki projektowi są bardziej świadomi tego, jak wykorzystać swoje oszczędności, żeby osiągnąć wolność finansową. Zdobyte umiejętności pomogą im w karierze zawodowej, jednak najważniejsza jest zbudowana w trakcie projektu motywacja, aby te umiejętności nadal rozwijać.

Przydatność projektu „Matematyka na giełdzie” potwierdziły wyniki ankiet sprawdzających wzrost wiedzy uczestników warsztatów – odnotowano go u ponad 97% uczestników. Średni wzrost wiedzy wśród wszystkich uczestników to ok. 12% w stosunku do posiadanej wiedzy w dniu rozpoczęcia warsztatów. Około 90% uczestników uważa, że podczas warsztatów nauczyło się czegoś nowego w zakresie inwestycji na rynku kapitałowym, a otrzymana wiedza i umiejętności przydadzą się do lepszego zrozumienia procesów związanych z podejmowaniem decyzji inwestycyjnych. Około 30% uczestników uważa, że wiedza ta przyda się im również do celów zawodowych.

Poproszeni o wymienienie elementów projektu świadczących o jego przydatności, ich realizatorzy wskazywali na różne aspekty. Dla organizatorów projektu „Matematyka na giełdzie” był to przede wszystkim praktyczny wymiar projektu oraz innowacyjny sposób przekazania wiedzy. Zajęcia odbywały się w specjalistycznym laboratorium finansowym wzorowanym na najlepszych światowych rozwiązaniach w dziedzinie tworzenia profesjonalnych sal transakcyjnych pozwalających na edukację finansową. O przydatności projektu świadczyła też możliwość zdobycia wiedzy oraz doświadczenia bezpośrednio od praktyków specjalizujących się w tematyce projektu, a także umożliwienie uczestnikom projektu przygotowania profesjonalnej publikacji z zakresu finansów stanowiącej wstęp do budowania własnej kariery naukowej.

W ocenie realizatorów „IV Krakowskiej Konferencji Matematyki Finansowej” projekt będzie bardzo przydatny dla odbiorców - w ankiecie pokonferencyjnej większość osób przyznała, że nabyta wiedza w większym lub mniejszym stopniu będzie dla nich przydatna. Udział w projekcie umożliwił uczestnikom poszerzenie wiedzy z zakresu matematyki finansowej, a podczas warsztatów tematycznych zdobycie umiejętności jej praktycznego wykorzystania. Zmobilizował też do samodzielnego rozwijania wiedzy związanej z tematyką finansową dzięki przeprowadzonym konkursom z atrakcyjnymi nagrodami. O przydatności projektu

decydowała również możliwość integracji z osobami o podobnych zainteresowaniach oraz integracji ze środowiskiem ekspertów.

Organizatorzy oceniając użyteczność realizowanych przez siebie projektów dla odbiorców, jako najważniejszą cechę wymienili wiedzę zdobytą dzięki udziałowi w projekcie, która znajdzie zastosowanie podczas studiów i pracy zawodowej (90% wskazań), a następnie przekazywanie w atrakcyjny sposób wiedzy na temat rynku kapitałowego (70% wskazań) i przyczynianie się do wzrostu kapitału społecznego i umiejętności pracy w grupie (30%). Zespoły wymieniały także jako cechy projektu wpływające na jego użyteczność: wskazywanie nowych kierunków badań i obszarów, w których należy podejmować działania edukacyjne; możliwość poznania praktyków biznesu; rozwój umiejętności twardych i miękkich; zachętę do podjęcia studiów na kierunkach ekonomicznych, promocję przedsiębiorczości.

Wśród korzyści czerpanych z realizacji projektu przez członków zespołu realizującego jako równorzędne (wszystkie po 90% wskazań) podano naukę i doskonalenie umiejętności pracy w zespole, uzyskanie nowych możliwości rozwoju naukowego lub/i zawodowego, wymianę doświadczeń ze środowiskiem ekspertów rynku kapitałowego i praktyków biznesu oraz poprawę umiejętności zarządzania projektami. Jako kolejne korzyści dla zespołu wynikające z realizacji projektu wskazano możliwość nawiązania nowych kontaktów w środowisku akademickim (80%), pogłębienie wiedzy na temat rynku kapitałowego (70%) i poprawę umiejętności inwestowania na rynku kapitałowym (20%).

Uwagi i sugestie dotyczące zmian lub modyfikacji przekazywane organizatorom przez odbiorców ostatecznych projektów dotyczyły kilku obszarów. Większość związana była z harmonogramem projektów. Uczestnicy „Regional Training Course on Startups and Investing” sugerowali takie ułożenie programu, aby zajęcia teoretyczne i praktyczne przeplatały się co sprzyja lepszemu przyswajaniu wiedzy. Uczestnicy projektu „Polskie Forum Arbitrażu” podkreślali, że zajęcia o tematyce ADR powinny odbywać się częściej i w mniejszych grupach – realizatorzy skomentowali tę sugestię, że nie jest to możliwe ze względu na nieliczną grupę specjalistów ADR i ograniczony budżet projektu. Odbiorcy projektu „Matematyka na giełdzie” wskazywali, że liczba godzin przewidziana na realizację wydarzenia powinna być większa. Natomiast uczestnicy projektu „CATALYSATOR - jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” stwierdzili, że projekt powinien trwać dłużej, żeby umożliwić bardziej szczegółowe omówienie niektórych zagadnień. Wydłużenie czasu trwania projektu postulowali też odbiorcy „INDEX the Investment Challenge”. Zgłosili także uwagę do założeń konkursu: ich zdaniem lepszym rozwiązaniem byłoby otwieranie się platformy inwestycyjnej w oknie przeglądarki, a nie w specjalnym programie, który uczestnik musiał pobrać. Merytoryczne uwagi do założeń projektu zgłosili uczestnicy „High School Business Challenge”. Proponowali obniżenie stopnia trudności zawodów I stopnia i dopuszczenie większej liczby zespołów do zawodów II stopnia oraz umożliwienie korzystania z zewnętrznych źródeł wiedzy podczas zawodów III stopnia. Realizatorzy projektu „Prawne Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” otrzymali liczne prośby o wyjaśnienie problemów prawnych, na jakie napotykają przedsiębiorcy – znajdują się one w rozszerzonej edycji „Vademecum”, nad którą zespół już pracuje. Odbiorcy „Kwartalnika Profit Journal” zgłosili postulat zamieszczania większej liczby infografik. Uczestnicy „IV Krakowskiej Konferencji Matematyki Finansowej” nie mieli uwag do

obecnego sposobu realizacji projektu i wszyscy wyrazili chęć uczestnictwa w kolejnych edycjach.

Realizatorzy projektu zostali poproszeni o wskazanie sukcesów swoich projektów. Dla organizatorów „IV Konferencja Matematyki Finansowej” dużym sukcesem projektu jest coraz większe zainteresowanie tym wydarzeniem, które na stałe wpisało się już w kalendarz tego typu imprez. Dzięki Konferencji studenci mogli pogłębić swoją wiedzę z zakresu finansów (była możliwość swobodnego zadawania pytań ekspertom), zdobyć cenne umiejętności praktyczne oraz poznać ludzi o podobnych zainteresowaniach. Na tegoroczną edycję Konferencji napłynęła rekordowa liczba zgłoszeń. Zdaniem organizatorów projektu „INDEX the Investment Challenge” frekwencja (prawie trzykrotnie więcej uczestników niż w poprzedniej edycji) świadczy o jego atrakcyjności i wzrastającej popularności w środowisku akademickim. Niewątpliwie o sukcesie projektu świadczą pytania uczestników o kontynuację w kolejnym roku. Największym sukcesem projektu „Matematyka na giełdzie” była według jego realizatorów bardzo wysoka ocena odbiorców projektu dotycząca organizacji projektu, programu warsztatów, doboru trenerów oraz sposobu przekazywania wiedzy. Projekt spotkał się z dużym zainteresowaniem ze strony studentów, uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz nauczycieli z województwa podkarpackiego.

Do sukcesów projektu „Polskie Forum Arbitrażu” jego organizatorzy zaliczyli frekwencję (udział 1000 osób, przede wszystkim studentów), nawiązanie współpracy z wybitnymi przedstawicielami środowiska prawniczego, a zwłaszcza specjalistów od tematyki arbitrażu, którzy kolejny raz włączyli się w tę inicjatywę, oraz uzyskanie wsparcia projektu zarówno przez sektor publiczny, jak i prywatny. Podobnie podsumowali sukcesy swojego projektu organizatorzy „CATALYSATOR - jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym”. Obok zrealizowania założeń, tzn. organizacji konferencji i wydania recenzowanej publikacji naukowej, jego sukcesem było nawiązanie współpracy z podmiotami rynku kapitałowego i jednostkami samorządu terytorialnego, a także zainteresowanie przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego tematyką rynków kapitałowych. Realizatorom udało się też zachęcić do udziału w przedsięwzięciu doktorantów i pracowników naukowych, którzy wystąpili jako wykładowcy i autorzy artykułów składających się na publikację.

Organizatorzy projektu „V4Lab” zrealizowali wszystkie zaplanowane działania w przewidzianym czasie i na zakładanym poziomie. Uzyskane wyniki stanowią będą inspirację do dalszych badań – pojawiły się bowiem wątki na tyle ciekawe, żeby kontynuować je w kolejnych projektach.

W ocenie realizatorów projektu „Regional Training Course on Startups and Investing” głównym sukcesem projektu było zrealizowanie wszystkich celów i osiągnięcie zakładanych rezultatów: począwszy od dobrej logistyki i promocji oraz nawiązania współpracy z partnerami, pozyskaniu bardzo dobrych prelegentów, a na zrekrutowaniu uczestników kończąc. Dla organizatorów projektu „Prawne Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” sukcesem projektu była liczna frekwencja na konferencjach oraz pozytywne komentarze po ich zakończeniu. Sukcesem był także odbiór „Vademecum” i deklarowane przez odbiorców oczekiwanie na jego kontynuację w rozszerzonej wersji. Dla realizatorów projektu „Kwartalnik Finansowy Profit Journal” największym sukcesem było dotarcie z kwartalnikiem do różnych grup oraz organizacji studenckich i studenckich kół naukowych, nie tylko na uczelniach ekonomicznych, lecz również na politechnikach i innych uczelniach technicznych. Sukcesem było też doświadczenie zdobywane przez redakcję „Profit Journal” podczas zbierania materiału i pracy nad wydaniem numeru. Z kolei realizatorzy projektu

„High School Business Challenge” wyrazili opinię, że sukcesem projektu jest spełnienie w więcej niż 100% oczekiwań realizatorów, jednak dostrzegają oni obszary wymagające poprawy i udoskonalenia w przyszłych edycjach

Realizacja projektów zaowocowała zebraniem licznych doświadczeń przez realizatorów. Poprosiliśmy zatem zespoły, żeby sformułowały wskazówki dla grup, które w przyszłości zechcą przeprowadzać podobne projekty.

Pierwsza wskazówka dotyczyła doboru zespołu zarządzającego przedsięwzięciem: należy uwzględnić zarówno cechy charakteru osób tworzących zespół, jak i umiejętności, które nie powinny zamykać się tylko i wyłącznie do obszaru tematycznego związanego z projektem, ale obejmować np. *public relation*. W ramach zespołu projektowego warto stworzyć stałe podzespoły, których kompetencją będzie opieka nad często lekceważonymi obszarami projektu – np. zespół ds. administracji, ds. finansów, ds. kontaktów z uczestnikami. Bardzo ważna jest dobra organizacja pracy i podział obowiązków w zespole oraz stała kontrola postępów działań.

Jeden z zespołów zauważył, że w 50% o sukcesie przesądza okres planowania. Choć każdy projekt jest inny, to ta prawidłowość pozostaje niezmienna. Dlatego też zasugerował tworzenie realnych, solidnych i dopracowanych planów projektu, a przed rozpoczęciem jego realizacji przeprowadzenie symulacji kluczowych elementów, co pozwoli zminimalizować lub uniknąć niespodziewanych problemów. Przy czym, jak zauważył inny zespół, należy brać pod uwagę środowisko zewnętrzne, szczególnie w przypadku kontaktów z urzędami i ekspertami. Jak najwcześniej (2-3 miesiące przed projektem) należy nawiązać kontakty z prelegentami i trenerami; ponieważ są to ludzie bardzo zajęci, więc często długo trwa oczekiwanie na ich uwagi. Dużo czasu należy również zarezerwować na kontakt z uczelniami, gdyż bywa on utrudniony. Także z tego punktu widzenia istotne jest opracowanie przemyślanego harmonogramu prac.

Jeden z zespołów zwrócił uwagę na inny aspekt konieczności dogłębnego przeanalizowania założeń harmonogramu - niektóre elementy terminarza mogą ulec niezawinionemu przez zespół projektowy przesunięciu, co skutkować może zmianą całego harmonogramu projektu. Dodatkową wskazówką jest położenie dużego nacisku na przygotowanie alternatywnych planów działania, umożliwiających dostosowanie się do zmieniających okoliczności. Pewnych rzeczy podczas realizacji projektu nie da się w 100 % przewidzieć, dlatego bardzo istotne jest budowanie scenariuszy awaryjnych.

Zespoły zwracały też uwagę na sprawy szczegółowe. W przypadku projektów, które przewidują rekrutację uczestników zagranicznych (zwłaszcza spoza Unii Europejskiej) należy zadbać o wpisanie do formularza aplikacyjnego prośby o podanie danych niezbędnych do listu zapraszającego do udziału w projekcie, potrzebnego, aby otrzymać wizę. Bardzo istotne jest tworzenie na etapie rekrutacji listy rezerwowej potencjalnych uczestników, na wypadek gdyby zrezygnowały osoby, które już zgłosiły swój udział. Jeden z zespołów wskazał na duże znaczenie działań, które zwiększają atrakcyjność projektu tj. nagrody, reklama w mediach - ważne jest zatem opracowanie akcji promującej projekt.

Wskazówki dotyczyły także zagadnień merytorycznych: budowa renomy projektu m.in. poprzez pozyskiwanie profesjonalnych analityków i ekspertów, czy zrozumiały i przejrzysty dla wszystkich uczestników sposób przekazywania wiedzy podczas konferencji i warsztatów, przy czym wiedza ta powinna mieć praktyczne zastosowanie.

Jeden z organizatorów natomiast dość kategorycznie stwierdził, że brak co najmniej kilkuletniego doświadczenia organizacyjnego co do zasady wyklucza zarządzanie

projektami ogólnopolskimi/ międzynarodowymi z uwagi na brak *knowhow* umożliwiającego podejmowanie bieżących decyzji i przewidywanie ich konsekwencji

Wszystkie zespoły pozytywnie oceniły skuteczność systemu zarządzania i wdrażania projektu. Realizatorzy projektu „INDEX the Investment Challenge” uznali, że ich system zarządzania projektem był efektywny, grupa projektowa była zmotywowana i działała sprawnie. Proces wdrażania projektu był skuteczny, w czym bardzo pomogło wcześniejsze planowanie poszczególnych faz projektu. Także zespół „High School Business Challenge” nie miał zastrzeżeń do swojego systemu zarządzania i wdrażania projektu. Dzięki temu, że zespół projektowy został podzielony na trzy podzespoły, z których każdy miał swojego koordynatora, a nad przebiegiem prac całego projektu czuwał Project Manager, zadania były sprawnie realizowane, co w opinii organizatora jest najlepszą ocenę systemu zarządzania projektem.

Sukces tegorocznej edycji projektu „IV Krakowska Konferencja Matematyki Finansowej” zdaniem realizatorów świadczy najlepiej o skuteczności systemu zarządzania i wdrażania projektu. Realizatorzy pozostałych projektów przeprowadzanych po raz kolejny także potwierdzili skuteczność zarządzania nimi: pismo „Profit Journal” wydawane jest co kwartał, a zespół „Regional Training Course on Startups and Investing” miał doświadczenie w organizacji projektów z udziałem zagranicznych uczestników. Międzynarodowy charakter projektu może stanowić pewne wyzwanie także wówczas, gdy osoby realizujące projekt mieszkają w różnych krajach, jak był w przypadku projektu „V4Lab”. Niemniej właściwa organizacja pracy i jasny podział kompetencji między członkami zespołu pozwoliły skutecznie reagować na sytuacje kryzysowe i zrealizować główne założenia projektu w terminie i z należytą starannością.

W odpowiedzi na pytanie o stopień realizacji działań zaplanowanych w projekcie, większość zespołów zadeklarowała, że wszystkie zostały wykonane. Trzy zespoły wskazały na niepełną realizację planów, przy czym we wszystkich przypadkach nie miało to wpływu na ostateczne efekty przedsięwzięcia. Realizatorzy „Polskiego Forum Arbitrażu” wskazali, że do pełnej realizacji projektu zabrakło wydania publikacji pokonferencyjnej. Prac nad nią nie udało się zakończyć w terminie trwania projektu, tj. do 23 lipca ze względu na opóźnienia w przesyłaniu materiałów przez prelegentów i partnerów spowodowane m.in. przerwą wakacyjną. Publikacja ukaże się do końca roku i będzie finansowana z innych źródeł (kwota przeznaczona w budżecie projektu na ten cel i finansowana ze Stypendium została przez zespół zwrócona).

Zespół „Prawne Vademecm Młodego Przedsiębiorcy” w toku realizacji projektu musiał zmodyfikować założenia eksperymentu prawniczego – zrezygnowano z założenia działalności gospodarczej w formie spółki jawnej, kierując się sugestiami przedsiębiorców i prawników, którzy wskazali, że jest to forma mało korzystna dla małych i średnich przedsiębiorstw. Poza tym założenie działalności gospodarczej w tej formie wiązało się m.in. z obowiązkiem podatkowym, którego wypełnienie miałyby miejsce w 2016 r., czyli na potrzeby projektu nastąpiłoby w formie symulacji. Procedura założenia spółki jawnej została jednak omówiona w „Vademecum”; załączono także wzór dokumentów rejestracyjnych spółki. Druga modyfikacja dotyczyła promocji „Vademecum” na kanale Youtube – z informacji od przedsiębiorców i innych zainteresowanych treściami publikacji wynikało, że przejrzanie „Vademecum” na stronie jest wygodniejsze niż oglądanie filmików

informacyjnych. Realizatorzy projektu skoncentrowali się zatem na rozwinięciu i wzbogaceniu w treści strony internetowej projektu.

W projekcie „INDEX the Investment Challenge” nie udało się zrealizować wszystkich działań promocyjnych. Zaplanowano spotkania/standy o charakterze promocyjno-merytorycznym na uczelniach ekonomicznych. Nie odbyły się one ze względów logistycznych (opóźnienie w przekazaniu środków od partnerów) i w związku z tym akcja promocyjna została przeniesiona do internetu.

Zespół realizujący projekt „Catalysator- jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” ze względu na trudność z uzyskaniem potwierdzenia udziału podmiotów zewnętrznych, którym proponowano współpracę w ramach projektu (jednostek samorządu terytorialnego), a także wycofanie się niektórych partnerów i przedłużające się procedury pozyskiwania dofinansowania od partnerów akademickich, musiał wprowadzić zmiany w harmonogramie projektu i przeprowadzić zaplanowane zajęcia w ciągu jednego dnia. Wśród problemów pojawiających się w trakcie realizacji projektów zespoły wymieniały też kwestie logistyczne. Jeden z elementów projektu „Polskie Forum Arbitrażu”, warsztaty Akademia PFA, odbywał się w 7 miastach, co wymagało doprecyzowania wielu szczegółów organizacyjnych, zwłaszcza, że zainteresowanie udziałem znacznie przerosło przewidywania organizatorów. Dla realizatorów projektu „V4Lab” dużym wyzwaniem okazała się współpraca z uczelniami przy pozyskaniu odpowiednich grup osób do przeprowadzenia badania - zajęło to więcej czasu niż zakładano jednak zakończyło się sukcesem.

Jednym z największych wyzwań dla realizatorów projektu „High School Business Challenge” była komunikacja z kilkoma tysiącami uczestników, którzy mieli wiele pytań natury merytorycznej i organizacyjnej. Przejściowe trudności w sprawnym udzielaniu odpowiedzi zostały zażegnane dzięki stworzeniu zespołu ds. kontaktów z uczestnikami, który był odpowiedzialny za obsługę strony internetowej konkursu, skrzynki mailowej oraz profilu na portalu Facebook. Drobne trudności organizacyjne pojawiały się także w poszczególnych miastach (np.: do jednego z nich nie dotarła w terminie przesyłka z upominkami dla uczestników). Kilka przeszkód natury technicznej (np. problemy z nagłośnieniem sali podczas jednego z wykładów czy opóźnienie z wydrukiem certyfikatów udziału) pojawiło się też podczas realizacji projektu „IV Krakowska Konferencja Matematyki Finansowej” - dzięki dobrej współpracy w zespole wszystkie trudności udało się pokonać. Realizatorzy projektu „Kwartalnik Finansowy Profit Journal” wskazali na problemy ze zwrotem ankiet ewaluacyjnych podsumowujących projekt, chociaż ostatecznie udało się osiągnąć zaplanowaną liczbę zwrotów.

Na trudności związane z międzynarodowym zasięgiem projektu, natknął się zespół realizujący projekt „RegionalTrainigCourse on Startups and Investing”: z powodu nieumieszczenia w formularzu aplikacyjnym pola na dane potrzebne do uzyskania wizy, organizatorzy mieli mało czasu na wysłanie listów zapraszających do uczestników z Ukrainy. Początkowo pojawiły się też kłopoty ze znalezieniem prelegentów o odpowiednim poziomie kompetencji, pojawił się też problem komunikacyjny z firmą zapewniającą catering. Pewną niedogodność stworzyło też wycofanie się partnera organizacji, z którą zespół współpracował, co pociągnęło za sobą konieczność zmiany koncepcji gry miejskiej, stanowiącej element projektu. Z kolei główne trudności podczas realizacji projektu „INDEX the Investment Challenge” były natury biurokratycznej - długi proces zawierania umów z innymi podmiotami oraz organizacji przetargu na nagrody.

Realizatorzy projektów zostali też zapytani jakie zmiany lub poprawki w koncepcji projektu należałoby wprowadzić. Zespół „INDEX the Investment Challenge” widzi potrzebę rozszerzenia projektu o dodatkowy konkurs zwiększający wiedzę merytoryczną uczestników i sprzyjający poznawaniu funkcjonalności platformy transakcyjnej, np. codzienny mini-test z wiedzy o rynku kapitałowym. Zdaniem organizatorów powinien też zostać wydłużony czas trwania konkursu oraz wprowadzone dodatkowe elementy motywujące, które zapewnią większą aktywność uczestników na platformie inwestycyjnej. W projekcie „High School Business Challenge” jego realizatorzy zamierzają zmienić formułę warsztatów dla uczestników na bardziej spójną a ich tematykę na bardziej związaną z zagadnieniami praktycznymi. Ponadto w przyszłej edycji projektu chcieliby wzbogacić jego wartość merytoryczną np. poprzez wdrożenie platformy e-learningowej czy konsultacje uczestników z praktykami biznesu. Planowane jest też umożliwienie uczestnikom korzystania z zewnętrznych źródeł informacji podczas finału konkursu. Realizatorzy projektu „Prawne Vademecum Młodego Przedsiębiorcy” zamierzają rozszerzyć zakres zagadnień poruszanych w „Vademecum”, zgodnie z sugestiami jego odbiorców. Rozszerzenie projektu planują też realizatorzy „Polskiego Forum Arbitrażu” - koncepcja przyszłorocznej edycji będzie uwzględniała dodatkowe części, tj. moot (inscenizację rozprawy sądowej), galę oraz organizację spotkania networkingowego. Potrzebę wprowadzenia zmian związanych z formułą projektu dostrzegają realizatorzy „Regional Training Course on Startups and Investing” – kolejna edycja powinna cechować się mniejszą intensywnością. Ze względu na bardzo duże zainteresowanie projektem „IV Krakowska Konferencja Matematyki Finansowej” jego realizatorzy rozważają organizację przyszłorocznej Konferencji w większej sali tak, żeby w projekcie mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani. Realizatorzy projektu „CATALYSATOR - jednostki samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym” dostrzegają potrzebę zmian na etapie planowania działań, żeby przygotować się na mogące pojawić się przeszkody. Realizatorzy projektu „V4Lab”, na podstawie zebranych danych uznali, że należy nieco zmodyfikować metodologię badań - pogłębić najbardziej istotne kwestie, a zrezygnować z mniej ważnych. Dwa zespoły, „Kwartalnik Finansowy Profit Journal” i „Matematyka na giełdzie” nie widzą potrzeby wprowadzania zmian do koncepcji swoich projektów.

Zespoły realizujące projekty zostały poproszone o ocenę programu grantowego „Stypendium im. Lesława A. Pagi”. Z odpowiedzi zespołów wynika, że najbardziej skuteczną metodą informowania o Stypendium jest internet: 60% odpowiedzi wskazało stronę internetową i profil Fundacji na Facebooku, jako źródło wiedzy o projekcie. W dalszej kolejności wymieniano innych członków zespołu projektowego (40%) i osoby z koła naukowego (20%). Najmniej efektywną metodą informowania o projekcie była akcja plakatowa – tylko 10% pytanych wskazało, że o projekcie dowiedziało się z plakatów.

W odpowiedzi na pytanie, które z założeń Stypendium oceniane jest jako ważne na pierwszym miejscu wymieniono możliwość nawiązania nowych kontaktów (80% wskazań); niewiele mniej wskazań otrzymała popularyzacja wiedzy na temat rynku kapitałowego wśród Polaków (70%) oraz poznanie nowych możliwości rozwoju naukowego lub/i zawodowego (60%), na możliwość ubiegania się o granty przez zespoły nieformalne wskazało 40% pytanych.

Zespoły pytane o największe zalety projektu „Stypendium im. Lesława A. Pagi” poza najbardziej oczywistą, uzyskaniem finansowania, które umożliwia realizację bardziej złożonych projektów, wskazywały tematykę projektów dofinansowywanych w ramach Stypendium. Jak zauważono jest ona ważna, ale nie zawsze doceniana przez innych grantodawców: Stypendium stwarza szansę rozwoju dla młodych ludzi zainteresowanych rynkiem kapitałowym. Jedną z największych zalet projektu jest, zdaniem zespołów, możliwość nawiązania nowych kontaktów. Jak zauważył jeden z ankietowanych uzyskanie wsparcia finansowego, w ramach prestiżowego Stypendium stanowi silną motywację do podjęcia się realizacji własnych przedsięwzięć. Dzięki uzyskaniu Stypendium zespoły projektowe mogą wcielać w życie nowatorskie i interesujące projekty naukowo-popularyzatorskie, które dają możliwość szerokiej grupie odbiorców zdobycie wiedzy na temat rynku kapitałowego. Stypendium wspiera inicjatywy, które mogą mieć realny wpływ na kluczowe aspekty życia społecznego, takie jak na przykład system edukacji. Jak stwierdzili realizatorzy projektu „High School Business Challenge”, energia i doświadczenia kilkudziesięciu absolwentów szkół średnich, laureatów i finalistów olimpiad i konkursów przedmiotowych nie zostałyby spożytkowane gdyby nie możliwość skorzystania z grantu „Stypendium im. Lesława A. Pagi”. Dzięki wsparciu projektu organizatorzy dali młodym ludziom możliwość zdobycia cennej wiedzy i praktycznych umiejętności, których nie oferowały istniejące dotychczas konkursy.

Członkowie zespołów projektowych podkreślali, że Stypendium daje szansę na podniesienie umiejętności organizatorskich i nabycie większych kompetencji w zakresie pracy w zespole. Do zalet Stypendium zaliczono także możliwość ubiegania się o granty przez zespoły nieformalne, co m.in. usprawnia wydatkowanie otrzymanych środków. Dla zespołów ważny jest także prestiż i rozpoznawalność Stypendium. Fakt, że projekt uzyskał grant ze Stypendium ułatwia rozmowy z partnerami. Do zaletami Stypendium zaliczono też zaufanie, jakim Fundacja obdarza swoich stypendystów oraz wsparcie dla nich.

Na pytanie czy po zakończeniu projektu „Stypendium im. Lesława A. Pagi” zespół zamierza nadal współpracować na płaszczyźnie naukowej lub zawodowej, zdecydowanie tak odpowiedziało 70% badanych, a raczej tak – 30%.

Zespoły zostały też poproszone o ocenę współpracy z Fundacją przy realizacji projektu „Stypendium im. Lesława A. Pagi”. Oceny są jednoznacznie pozytywne. Wskazywano, że wszystkie informacje przekazywane były w sposób jasny i przejrzysty, a w razie potrzeby zespoły zawsze mogły liczyć na wsparcie ze strony Fundacji - wszelkie pytania i wątpliwości były w sposób precyzyjny wyjaśniane, towarzyszyła temu uprzejmość i zrozumienie ze strony Fundacji. Jednocześnie podkreślano, że na samym początku realizacji projektu zespołom przekazano wszystkie istotne informacje.

Jeden z zespołów opierając się na doświadczeniach z realizacji szeregu projektów, przy których współpracował z wieloma instytucjami zarówno publicznymi, jak i prywatnymi, ocenił, że we współpracy z Fundacją na szczególne podkreślenie zasługują wyrozumiałość, elastyczność i ciągła troska o poprawę jakości projektów i dobro osób, do których są one kierowane.

Jeden z zespołów przyznał, że realizowany przez nich projekt był ważną życiową lekcją. Na potrzeby projektu pierwszy raz przygotowywali kosztorys i projekt ewaluacji, cały czas się uczyli. Wyrazili też przekonanie, że umiejętności zdobyte podczas współpracy z Fundacją wykorzystają w przyszłej karierze zawodowej.

Padły też propozycje przeprowadzenie dla wszystkich zespołów otrzymujących dofinansowanie w ramach Stypendium warsztatu lub wstępnego spotkania, którego celem byłoby przygotowanie ich do realizacji projektów a zwłaszcza zaznajomienie z praktycznymi zasadami rozliczenia takich przedsięwzięć. Pewien problem dla zespołów stanowi ewaluacja projektu – zarówno tworzenie jej planu na potrzeby wniosku (podkreślano brak wskazania określonej formy, co sprawia, że pisząc wniosek zespół nie był do końca przekonany czy robi to poprawnie), jak i sama ewaluacja projektu. Zdaniem zespołów dobrym pomysłem byłoby zaprezentowanie wzorów takich dokumentów.

Projekty realizowane w IV edycji „Stypendium im. Lesława A. Pagi” zyskały akceptację ostatecznych odbiorców, co znalazło wyraz w skali zainteresowania, jakim się cieszyły oraz w pozytywnych opiniach, jakie uzyskały. Korzyści z udziału w projektach czerpali zarówno uczestnicy, jaki i organizatorzy. Przy czym warto zauważyć, że organizatorzy pomimo sukcesu projektów dostrzegali też potrzebę wprowadzenia modyfikacji dla ich udoskonalenia w kolejnych edycjach. Należy bowiem podkreślić, że podobnie jak w poprzedniej edycji „Stypendium”, także i tym razem większość zespołów zamierza kontynuować swoje projekty, organizując kolejne edycje konferencji, warsztatów i konkursów inwestycyjnych, czy poszerzając merytoryczną zawartość przygotowanego podręcznika lub zakres prac badawczych.